

11/31/06

Valtiovarainministeriö

15.2.2006

Lausuntopyyntö "Valtionhallinnon IT-strategia" luonnoksesta VM 101:00/2005/13.1.2006

LAUSUNTO LUONNOKSESTA "VALTIONHALLINNON IT-STRATEGIA"

Valtiontalouden tarkastusvirasto antaa seuraavan lausunnon vastauksena valtiovarainministeriön esittämään lausuntopyyntöön luonnoksesta "Valtionhallinnon IT-strategia".

Tarkastusvirasto pitää viitteessä mainittua valtionhallinnon IT-strategiaa tarpeellisena asiakirjana, jonka avulla voidaan odottaa parannettavan hallinnon palvelutasoa ja tuottavuutta. Lisäksi yhdenmukaiset ratkaisut ja koordinointi edesauttavat myös tarkastustoimintaa.

Nykytilan kuvauksessa luvussa 4.1. Valtionhallinnon tietohallinto numeroina on esitetty tietoja vallitsevan tilanteen mukaisesta henkilöstöstä. Luonnoksessa ei näytä kuitenkaan arvioidun kuinka paljon henkilöresursseja tarvitaan hahmotellun mukaisessa valtionhallinnon IT-toiminnan tavoitetilassa. Tässä yhteydessä olisi perusteltua esittää arvio siitä, mitä muutoksia tavoitetilasta aiheutuu henkilöstöresursseille.

Valtion IT-johtoryhmän, Valtion IT-koordinaatioryhmän ja Valtion tietoturvallisuuden johtoryhmän (VAHTI) asema päätöksenteossa ja vastuussa suhteessa valtiovarainministeriöön ja muihin ministeriöihin on jäänyt luonnoksessa epäselväksi. Valtioneuvoston ohjesäännön (VNOS, 262 /2003) 17 § 1 mom. 17-kohdan mukaan valtiovarainministeriön toimialaan kuuluvat valtion tietohallinnon, tietojenkäsittelyn ja tietoturvallisuuden yleiset perusteet, hallinnon sähköinen asiointi ja valtio neuvoston yhteinen tietohallinto; 15 § 4-kohdan mukaan sisäasiainministeriön toimialaan kuuluvat valtion ja kuntien välinen verkkoasiointi ja tietohallinto ja 20 §:n mukaan liikenne- ja viestintäministeriön toimialaan kuuluvat sähköinen viestintä, postitoiminta ja viestintäpalvelujen tietoturvallisuus. Lisäksi 11 § 1 mom:n mukaan kukin ministeriö käsittelee muun muassa oman toimialansa tietoyhteiskunta- ja tietojärjestelmäasiat. Ottaen huomioon, mitä VNOS:ssä säädetään, olisi tarpeen selkiinnyttää, onko tarkoitettu, että valtion IT-johtoryhmälle, IT-koordinaatioryhmälle tai tietoturvallisuuden johtoryhmälle annetaan päätöksentekovaltaa tai sitovaa määräyksenantovaltaa suhteessa ministeriöihin ja niiden alaiseen hallintoon IT-toimintaa koskevissa asioissa. Näiltä osin tarkastusvirasto viittaa aikaisemmin valtiovarainministeriölle antamaansa lausuntoon Valtion IT-toimintojen uudistamishankkeen osahankkeena toimiva lainsäädäntötyöryhmän muistioista (VTV:n lausunto dnro 174/31/05/20.9.2005).

Valtion IT-toiminnan johtamisyksikkö vastaa muun muassa kunta-valtio –yhteistyöstä. Strategia-asiakirjassa ei ole käsitelty lainkaan sitä, miten Kansaneläkelaitoksen (Kela) IT-kehittämishankkeet koordinoidaan valtion ja kuntien hankkeiden kanssa. Koska Kela:lla on merkittävä asema sosiaaliturvan toimeenpanossa ja useita yhtymäkohtia

VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTO

kuntien ja valtion IT-toimintoihin, pitää tarkastusvirasto tärkeänä ottaa huomioon Kela:n IT-kehittämishankkeet strategia-asiakirjassa.

Valtion- ja kunnallishallinnon keskinäisen IT-yhteistyön sujuvuuden varmistamiseksi olisi asiallista asiakirjan luvussa 7.3.3. Yhteistoiminta ja päätöksenteko, kohdassa muut yhteistyöryhmät, mainita julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunta eli JUHTA.

Luonnoksen mukaan (s. 28) tietoturvallisuuden keskeisimmät linjaukset ja suunnitelmat käsitellään myös IT-johtoryhmässä. VAHTI-ryhmän organisointi ja suhde IT-johto- ja IT-koordinaatioryhmään tulisi esittää selkeämmin. Samoin tulisi tarkentaa, mitä "tietoturvallisuuden toimenpiteitä" on kaavailtu käsiteltäväksi VAHTI-ryhmässä ja mitä käsittely Vahti-ryhmässä tosiasiallisesti tarkoittaa.

Luonnoksessa (s. 27) todetaan: "Mikäli valtion IT-johtoryhmä pitää aiheellisena, voidaan isoja ratkaisuja viedä... päätettäväksi valtioneuvoston yleisistuntoon". Myös asian käsittely raha-asiainvaliokunnassa tulisi tällöin kysymykseen. Tämän kohdan osalta olisi tarpeen selvittää, mikä on IT-johtoryhmän asema suhteessa valtiovarainministeriöön, kun kyse on asian viemisestä käsiteltäväksi luonnoksessa mainittuihin valmistelu- ja päätöksentekoelimiin.

Luonnoksen liitteenä olevassa hankekuvauksessa (s. 5) todetaan IT-strategian toteuttamisen edellyttävän lainsäädäntömuutoksia. Näiltä osin myös varsinaisen asiakirjan asianomaisessa tekstiosassa olisi aiheellista todeta tarve tehdä säännöksiin muutoksia.

Asiakirjassa olisi tarpeen myös selvittää sitä, miten yhteensovittavia IT-asioita koskeva päätöksenteko käytännössä tapahtuu alemmilla organisaation tasolla. Samoin asiakirjassa olisi perusteltua myös käsitellä, miten valtiohallinnon yhteiset ja viraston omat järjestelmät sekä yhteydet palvelukeskuksiin integroidaan.

Luonnoksessa on käsitelty (s. 29) osaamisen kehittämistä ja todettu IT-ammattilaisille ja ydintoiminnan kehittämisprojektien päälliköille ja niihin osallistuville henkilöille on määritelty IT-strategian mukaiset osaamisprofiilit. Tarkastusvirasto katsoo, että osaamisen kehittäminen on otettu asianmukaisesti huomioon mainittujen tahojen osalta, mutta tulisi myös laajentaa koskemaan virastojen ja laitosten ylintä- ja keskijohtoa.

Hankekuvauksessa (s. 11) on todettu, että tarkoitus on käyttää ITIL:in prosessikuvauksia. Tarkastusvirasto katsoo, että jos päädytään ITIL:in käyttöön, tulisi valinnalle esittää perusteet ja edut muihin vaihtoehtoihin nähden (esim. CobIT, ISO 17799/BS7799 tai Common Criteria ISO 15408).

Käyttäjätietojen ja käyttöoikeuksien hallinta on keskeinen osa tietoturvallisuutta, mikä olisi syytä todeta strategia-asiakirjassa. Näiltä osin tarkastusvirasto viittaa aikaisemmin valtiovarainministeriölle antamaansa lausuntoon Valtion yhteiset IT-palvelut työryhmän muistiosta (VTV:n lausunto dnro 181/31/05/20.9.2005).

Tarkastusvirasto toteaa lopuksi, että yhteisten IT-toimintojen toteuttamisessa tulee ottaa huomioon sekä järjestelmien että niitä koskevien toimien tarkastettavuus. Tarkastusviraston näkemyksen mukaan on tärkeää, että uusia palveluja luotaessa myös uusien palvelujen ja menettelyjen tarkastettavuusnäkökulma otetaan huomioon sopimuksia tehtäessä ja menettelyjä suunniteltaessa. Tarkastettavuutta koskeva maininta olisi siten perusteltua sisällyttää strategia-asiakirjaan.

Pääjohtaja

Tapio Leskinen

Ylijohtaja

Vesa Jatkola